

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA O'ZBEKISTONDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSİYALARNI MOLIYALASHTIRISH

Yusupov Askar Abdusalim o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, mustaqil izlanuvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17614736>

Global iqtisodiy barqarorlik zamonaviy dunyo taraqqiyotining asosiy shartlaridan biri sanaladi. Iqtisodiy barqarorlik investitsiyalarni jalb etish, yangi ish o'rinlari yaratish va aholi farovonligini oshirishga zamin yaratadi. Shu jarayonda xalqaro moliyaviy institutlarning o'zni beqiyosdir. Ularning qanchalik ahamiyatli ekanligi prezidentimizning bu boradagi tashabbuslari yorqin misol bo'la oladi. Ya'ni, O'zbekiston Respublikasi rasmiy delegatsiyasining Amerika Qo'shma Shtatlariga 2017 yil 18-20 sentabr kunlari amalga oshirilgan tashrifi nafaqat mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotida muhim voqea bo'ldi, balki Birlashgan Millatlar Tashkiloti va uning ixtisoslashgan muassasalari, xalqaro moliya institutlari hamda qator xorijiy davlatlar bilan o'zaro manfaatli hamkorlikni rivojlantirish uchun mustahkam poydevor yaratdi. Tashrifdagi Xalqaro valyuta jamg'armasi va Jahon banki rahbariyati bilan muzokaralarda ushbu xalqaro moliya institutlari bilan O'zbekiston hamkorligining istiqbolli yo'nalishlari, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va erkinlashtirishni, biznes hamda investitsiya muhitini yaxshilashni ta'minlashga qaratilgan ustuvor qo'shma loyihalarni amalga oshirish bo'yicha atroflicha fikr almashildi. Bolgariya prezidenti R.Radev va Gruziya bosh vaziri B.Kvirikashvili bilan BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasi maydonlarida o'tkazilgan ikki tomonlama uchrashuvlar bu mamlakatlar bilan siyosiy, savdo-iqtisodiy va madaniy aloqalarni rivojlantirish uchun yangi imkoniyat hamda istiqbollari belgilab berdi.

Global iqtisodiyotning bugungi shiddatli rivojlanish davrida investitsiyalar milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Jahon amaliyotida asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar — sanoat korxonalari, transport va kommunikatsiya infratuzilmasi, energetika va boshqa strategik tarmoqlarga sarmoya kiritish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish vositasi sifatida e'tirof etilgan. Xalqaro moliya institutlari (XMI), jumladan Jahon Banki, Osiyo Taraqqiyot Banki, Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki kabi tashkilotlar, rivojlanayotgan davlatlarda aynan ushbu kapital loyihalarini moliyalashtirish va texnologik yangilanishlarni qo'llab-quvvatlash orqali iqtisodiy rivojlanishga sezilarli hissa qo'shadi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillik yillarida iqtisodiy modernizatsiya va barqaror rivojlanish yo'lini tanlagan holda, asosiy kapitalga investitsiyalarni kengaytirish, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish va yangi ish o'rinlarini yaratish masalasini dolzarb vazifa sifatida belgiladi. Shu bilan birga, ichki moliya resurslarining cheklanganligi, innovatsion texnologiyalarni jalb etishdagi qiyinchiliklar va strategik loyihalarni amalga oshirishdagi moliyaviy xavflar xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni muhim qilmoqda.

Jahon tajribasi ko'rsatadiki, XMI orqali moliyalashtirilgan loyihalar nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qiladi, balki xalqaro standartlar va eng yaxshi amaliyotlarni joriy etishga, iqtisodiy shaffoflikni oshirishga va korporativ boshqaruvni takomillashtirishga yordam beradi. Masalan, Osiyo Taraqqiyot Bankining moliyalashtirish loyihalari orqali boshqa Osiyo mamlakatlarida energetika va transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish orqali uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikka erishilgan. Shuningdek, Jahon Banki loyihalari

rivojlanayotgan mamlakatlarda qishloq xo'jaligi, suv resurslari va ekologik barqarorlik sohalarini rivojlantirishga xizmat qilgan.

O'zbekiston kontekstida esa, xalqaro moliya institutlari ishtirokida amalga oshiriladigan asosiy kapital loyihalari nafaqat iqtisodiy samarani oshirish, balki mamlakatning jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyasini mustahkamlash, investitsiya muhitini yaxshilash va xorijiy sarmoyadorlar ishonchini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, jahon bozoridagi moliyaviy resurslar va ekspert tajribasi O'zbekistonning iqtisodiy modernizatsiya jarayonini tezlashtiradi va strategik sohalarda innovatsion yechimlarni joriy etishga xizmat qiladi.

Shu sababli, xalqaro moliya institutlari ishtirokida O'zbekistonda asosiy kapitalga investitsiyalarni moliyalashtirish mavzusi nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy va ijtimoiy jihatdan ham dolzarb hisoblanadi. Bu tadqiqotning maqsadi O'zbekistonning asosiy kapital loyihalarini moliyalashtirish jarayonida XMI rolini tahlil qilish, ularning samaradorligini baholash va jahon tajribasi asosida mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilish yo'llarini aniqlashdir.

O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi va modernizatsiyasi asosiy kapitalga sarmoya kiritish bilan chambarchas bog'liq. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatdagi strategik loyihalarni moliyalashtirishda xalqaro moliya institutlarining ishtiroki nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qilish, balki jahon tajribasi, texnologik yangilanishlar va korporativ boshqaruv standartlarini joriy etishda muhim ahamiyatga ega.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, Jahon Banki, Osiyo Taraqqiyot Banki va boshqa xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirilgan loyihalar uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikni oshirish, ish o'rinlarini yaratish, ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish va investitsiya muhitini yaxshilashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, O'zbekistonning asosiy kapital loyihalarini moliyalashtirishda XMI ishtiroki mamlakatning jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyasini mustahkamlash va xorijiy sarmoyadorlarning ishonchini oshirish imkonini beradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish, loyihalarning moliyaviy va texnologik xavflarini kamaytirish, shuningdek, jahon tajribasiga tayangan holda investitsiya jarayonlarini samarali tashkil etish O'zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish va barqaror o'sishga erishishning muhim omili hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, XMI orqali moliyalashtiriladigan loyihalarni samarali boshqarish va strategik rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash mamlakatning uzoq muddatli iqtisodiy manfaatlari uchun muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, xalqaro moliya institutlari ishtirokidagi investitsiyalar O'zbekiston iqtisodiy modernizatsiyasining ajralmas qismi bo'lib, u jahon bozoridagi tajriba va resurslarni samarali jalb qilish orqali mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishini rag'batlantiradi.

O'zbekistonning asosiy kapitalga investitsiyalarini moliyalashtirish jarayonida xalqaro moliya institutlarining ishtiroki mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi va raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Jahon Banki, Osiyo Taraqqiyot Banki, Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki kabi xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtiriladigan loyihalar nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qiladi, balki xalqaro standartlar va eng yaxshi amaliyotlarni joriy etish, texnologik modernizatsiya va korporativ boshqaruvni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, XMI orqali moliyalashtirilgan loyihalar uzoq muddatli iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va ishlab chiqarish quvvatlarini

modernizatsiya qiladi. O'zbekiston kontekstida esa, XMI bilan hamkorlik investitsiya muhitini yaxshilash, strategik loyihalarni amalga oshirishdagi moliyaviy xavflarni kamaytirish va xorijiy sarmoyadorlarning ishonchini oshirish imkonini beradi.

Shuningdek, xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik mamlakatning jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyasini mustahkamlash va innovatsion yechimlarni jalb qilish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, XMI orqali moliyalashtiriladigan loyihalarni samarali boshqarish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish va strategik sohalarni rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiy modernizatsiyasining ajralmas qismidir.

